

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΧΑΡΑΔΡΑ ΑΩΟΥ

953
AP

THE AOOS RAVINE

Die Schlucht von Áoos

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Χαράδρα Αώου

Ελλάς Εγγ. Φοβού

Κόνιτσα, 1995

η χαράδρας Αώου από Πέτρινη Γέφυρη
of the ravine from the Stone Bridge
Ansicht der Schlucht des Aoos von der Steinbrücke

PHOTO B. RAPTIS

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Το βιβλίο αυτό εκδίδεται με τη φροντίδα του Δήμου Κόνιτσας, με στόχο την προβολή της χαράδρας Αώου, η οποία αποτελεί ένα μνημείο φυσικής ομορφιάς, πλούσιας και σπάνιας χλωρίδας και πανίδας. Η χρηματοδότηση έγινε από το Κοινοτικό Πρόγραμμα LEADER
2. Με την έκδοση αυτού του βιβλίου ευελπιστούμε ότι βοηθάμε να γίνει ευρύτερα γνωστή αυτή η άγνωστη αλλά τόσο όμορφη περιοχή της Ελλάδος ώστε να συμβάλλει στην προσφορά αναψυχής, στην ορθολογική τουριστική αξιοποίηση και κατά συνέπεια στην αναβάθμιση της περιοχής αυτής της Ελλάδας.

Αντικείμενο της έκδοσης αυτής είναι η αναφορά στη γεωγραφική θέση, στη μορφολογία της χαράδρας Αώου, παρέχονται ακόμη γενικά στοιχεία του οικοσυστήματος καθώς και οι διαδρομές που μπορεί να ακολουθήσει ο επισκέπτης για τη γνωριμία του με αυτήν.

Την επιμέλεια της συγγραφής και έκδοσης αυτού του βιβλίου είχαν οι Ιορδάνης Χατζημελετίου, Δασολόγος και Αθανάσιος Κατής, Τεχνολόγος δασοπονίας.

Ευχαριστούμε το φωτογράφο κ. Λάμπρο Ράπτη, τον κ. Παντελή Κυρίτση και τον κ. Χαρητάκη Παπαϊωάννου που παραχώρησαν ευγενικά το φωτογραφικό υλικό αυτού του βιβλίου.

Ευχαριστούμε το Δήμαρχο Κόνιτσας κ. Πρόδρομο Χατζηφραιμίδη για την αμέριστη συμπαράσταση στην έκδοση αυτού του φυλλαδίου.

Τέλος θέλουμε να κάνουμε γνωστό ότι οι παρακάτω τρεις διαδρομές έχουν σημανθεί με μέριμνα του Δήμου Κόνιτσας.

Άποψη χαράδρας Αώου από Ροϊδοβούνι

View of the ravine from Roidovouni

Die Ansicht der Schlucht des Aoos vom Rodovouni

PHOTO H. PAPAIOANOU

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

Η χαράδρα Αώου αποτελεί τμήμα του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου και εντοπίζεται στη Βορειοδυτική ηπειρωτική Πίνδο, του νομού Ιωαννίνων και νοτιοανατολικά της Κόνιτσας.

Σχηματίζεται στις νοτιοανατολικές και δυτικές πλαγιές του όρους Τραπεζίτσα - Ροϊδοβούνι, τα οποία αποτελούν παραφυάδες του όρους Σμόλικας, έχοντας κατεύθυνση από βορειοδυτικά προς νοτιοανατολικά.

Τη χαράδρα διασχίζει ο ποταμός Αώος γνωστός για το φυσικό του κάλλος και τις ομορφιές του. Το δαιδαλώδες και η ορμητικότητα του ποταμού προσελκύουν πλήθη επισκεπτών και το καθιστούν μοναδικό για το άθλημα του κανόε-καγιάκ καθώς και για τους επισκέπτες οι οποίοι μπορούν να απολαύσουν το μοναδικό τοπίο της περιοχής.

Η πρόσβαση της χαράδρας είναι δυνατή από τη μονότοξη πέτρινη γέφυρα του ποταμού Αώου, στο κάτω άκρο της πόλης Κόνιτσας. Η Κόνιτσα εντοπίζεται στο βόρειο άκρο του Νομού Ιωαννίνων και είναι κτισμένη στους πρόποδες του όρους Τραπεζίτσα, σε υψόμετρο 650 μ. Η πρόσβαση σε αυτήν είναι δυνατή από την Εθνική Οδό Ιωαννίνων - Κοζάνης και απέχει 65 χιλιόμετρα από τα Ιωάννινα.

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΧΑΡΑΔΡΑΣ ΑΩΟΥ

Η χαράδρα Αώου βρίσκεται όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μεταξύ της Τύμφης και του Σμόλικα. Το μικρότερο υψόμετρο αυτής είναι 400 μ. (γεφύρα Κόνιτσας), ενώ το μεγαλύτερο είναι 2032 μ. για την οροσειρά του Σμόλικα και 2497 μ. για την οροσειρά της Τύμφης.

Χαρακτηριστικό της είναι η έντονη ορεογραφική διαμόρφωση, με τις απόκρημνες πλαγιές, τις μεγάλες κλίσεις και τις απρόσμενες εξάρσεις.

Ιδιαίτερα κοντά στην Κόνιτσα καθοδόν προς τη Μονή Στομίου, παρατηρούμε πάμπολλες πτυχώσεις που δημιουργούν μια αξιόλογη αισθητική ιδιαιτερότητα, ενώ προς τα νοτιανατολικά αυτής βρίσκονται πολυάριθμες εξάρσεις, συμπληρώνοντας την ομορφιά του τοπίου.

Γενικά στο δυτικό τμήμα της χαράδρας Αώου οι κλίσεις είναι μεγάλες, αλλά όχι απότομες σε αντίθεση με το ανατολικό της τμήμα που έχει τη μορφή φαραγγιού με ψηλά και κάθετα τοιχώματα.

Η χαράδρα Αώου αποτελεί μια βαθιά τομή στο ανάγλυφο της Βορείου Πίνδου και σχηματίσθηκε από τη διαβρωτική ενέργεια του νερού κατά την πάροδο χιλιάδων ετών. Το νερό είναι υπεύθυνο για τις έντονες πτυχώσεις στις πλαγιές των βουνών, που με τη διαβρωτική ικανότητα παρασύρει και εναποθέτει στα χαμηλότερα στερεά υλικά.

Παρόλα αυτά όμως η βλάστηση καλύπτει σχεδόν το σύνολο της έκτασης, ακόμη και στα κάθετα βραχώδη σημεία.

Υδρολογικές συνθήκες

Το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα της περιοχής είναι ο ποταμός Αώος, που πηγάζει από τον Εθνικό Δρυμό της Βάλια Κάλντα, με συνολικό μήκος από τις πηγές μέχρι την έξοδό του στην πεδιάδα της Κόνιτσας 50 περίπου χιλιόμετρα.

Το υδρολογικό δίκτυο της περιοχής περιλαμβάνει πάμπολλα ορεινά ρέματα σταθερής αλλά κυρίως περιοδικής παροχής. Αυτά είναι υπεύθυνα για τις έντονες πτυχώσεις στις πλαγιές των βουνών.

Η διάβρωση είναι μεγάλη κυρίως στα πιο άγονα τμήματα, όπου η δασοκάλυψη είναι μικρή, στις ισχυρές κλίσεις, πράγμα το οποίο συμβαίνει στην αλπική ζώνη.

Όσον αφορά τις πηγές, η από ασβεστόλιθο γεωλογική υποδομή της περιοχής έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση αυτών, κυρίως στα μικρότερα υψόμετρα, λόγω των ρωγμών που εμφανίζονται σε αυτό το πέτρωμα.

Αντίθετα όπου κυριαρχεί ο φλύσχης οι πηγές παρουσιάζονται σε μεγάλα υψόμετρα.

Γενικά όμως επειδή στη μεγαλύτερη έκταση της υπό μελέτη περιοχής κυριαρχεί ο ασβεστόλιθος, η ύπαρξη πηγαίων υδάτων στις μέσες και υψηλότερες περιοχές της χαράδρας είναι σπάνια.

Κατά συνέπεια καλό θα ήταν ο επισκέπτης, εφόσον δε γνωρίζει αικανοποιητικό βαθμό την περιοχή να προμηθευτεί νερό για την ατομική του χρήση.

Κλιματικές συνθήκες

Το κλίμα της περιοχής της χαράδρας Αώου ποικίλει ανάλογα με το υψόμετρο. Προς τα χαμηλότερα αυτής, κατά μήκος του ποταμού Αώου, το κλίμα είναι υγρό μεσογειακό, ενώ ανεβαίνοντας προς τα υψηλότερα το κλίμα γίνεται ψυχρότερο.

Οι χιονοπτώσεις είναι έντονες κατά τους χειμερινούς μήνες και περιοχές με μεγάλο υψόμετρο παραμένουν καλυμμένες από τα μέσα Οκτωβρίου ως το Μάιο.

Παγετώνες παρατηρούνται στην περιοχή, στις πλαγιές της Γκαμήλας ιδιαίτερα δε στις βαθιές χαράδρες και πτυχώσεις του εδάφους. Στη

διαδρομή από Κόνιτσα προς μονή Στομίου απαντώνται υπολείματα παλιού Παγετώνα (Λάκκος Καρβούνη).

Χλωρίδα - πανίδα

Η χαράδρα Αώου από άποψη χλωρίδας και πανίδας αποτελεί ένα από τα λιγοστά εναπομείναντα μουσεία της φύσεως στην Ελλάδα.

Λόγω του δυσπρόσιτου της περιοχής, οι ανθρωπογενείς επεμβάσεις που έχουν ασκηθεί κατά το παρελθόν ή ασκούνται σήμερα, είναι ελάχιστες, με αποτέλεσμα το οικοσύστημα να διατηρείται ανέπαφο και να εξελίσσεται σύμφωνα με τη φυσική νομοτέλεια.

Η μόνη ανθρώπινη δραστηριότητα που ασκείται σήμερα στη χαράδρα του Αώου είναι η βοσκή μικρού αριθμού ζώων, τα οποία επειδή κινούνται σε μεγάλη έκταση δεν επιβαρύνουν σημαντικά το φυσικό περιβάλλον.

Χλωρίδα

Η βλάστηση της χαράδρας Αώου, μπορεί να χωρισθεί σε πέντε ζώνες:

1. Παραποτάμια βλάστηση
2. Παραμεσογειακή ζώνη βλαστήσεως
3. Ζώνη δασών οξιάς ελάτης
4. Ζώνη ψυχροβίων κωνοφόρων
5. Εξωδασική ζώνη υψηλών ορέων

a. Παρόχθια ζώνη βλαστήσεως

Αρχίζει από το ύψος της επιφάνειας του ποταμού και εκτείνεται σε μια στενή λωρίδα εδάφους παράλληλα προς τις όχθες, με πλάτος που

κυμαίνεται περί τα 50 μ.

Καλύπτεται κυρίως από υγρόφιλη βλάστηση όπως ο πλάτανος (*Platanus orientalis*), το κλήθρο (*Alnus glutinosa*), διάφορα είδη ιτιάς (*Salix sp.*), ενώ σπανιότερα εμφανίζεται η μαύρη λεύκη (*Populus nigra*).

Από το γεφύρι της Κόνιτσας και μέχρι το αρδευτικό φράγμα κυριαρχούν τα πλατάνια, με την πυκνή τους κόμη και τους κουφαλερούς κορμούς. Από το φράγμα και πάνω, τα πλατάνια αραιώνουν και κυριαρχεί η ιτιά και το κλήθρο. Καθώς προχωρούμε προς το εσωτερικό της χαράδρας, η βλάστηση αλλάζει πάλι, με την εμφάνιση κοντά στο ποτάμι του φράξου (*Fraxinus sp.*), του σφενδάμου (*Acer sp.*), της μαύρης πεύκης (*Pinus nigra*), πράγμα το οποίο είναι σπανιότατο γιατί στην παρόχθια ζώνη αναπτύσσονται κυρίως είδη που αντέχουν στην κατάκλυση του νερού όπως οι ιτιές και τα πλατάνια, ενώ αντίθετα τα παραπάνω αναφερόμενα είδη εντάσσονται στην ορεινή χλωρίδα των οποίων οι βιολογικές ιδιότητες δεν ταιριάζουν με τις αντίστοιχες των παρόχθιων ειδών.

β. Παραμεσογειακή ζώνη βλαστήσεως

Αυτή εμφανίζεται αμέσως μετά την παρόχθια ζώνη και φθάνει κατά θέσεις μέχρι τα 1.200 μ. περίπου.

Κατ' αρχάς εμφανίζεται στο δυτικό τμήμα της χαράδρας, που ευρίσκεται κοντά στην Κόνιτσα, στο οποίο εξαιτίας της έντονης υποβάθμισης του εδάφους, από την υπερβόσκηση των παλαιοτέρων ετών, κυριαρχούν κυρίως τα φρύγανα της ασφάκας (*Phlomis fruticosa*) και της *Salvia officinalis* καθώς και θαμνώνες πυξαριού (*Buxus sempervirens*).

Προς το εσωτερικό της χαράδρας του Αώου καθώς και πάνω της ανωτέρω αναφερομένης ζώνης του δυτικού τμήματος εμφανίζονται είδη όπως: ο γαύρος (*Carpinus* sp.), η κοκορεβιθιά (*Pistacia* sp.), η αγριοτριανταφυλλιά (*Rubus* sp.), το χρυσόξυλο (*Phus* sp.), ο φράξος (*Fraxinus* sp.), είδη σορβιάς (*Sorbus* sp.), η οστριά (*Ostrya carpinifolia*), είδη σφενδάμου (*Acer* sp.) είδη φλαμουριάς (*Tilia* sp.), είδη λεπτοκερυάς (*Coryllus* sp.), είδη δρυός (*Quercus* sp.), κρανιά (*Cornus* sp.), η ιπποκαστανιά (*Aesculus hippocastanum*), κ.λπ.

Μεταβατική ζώνη της παραμεσογείου ζώνης βλαστήσεως με τη ζώνη οξυάς ελάτης αποτελεί η ζώνη των παραμεσογείων ολιγότερο ξηροθερμοβίων κωνοφόρων με αντιπροσωπευτικό είδος τη Μαύρη Πεύκη (*Pinus nigra*), που απαντάται σε μίξη με την οξυά την ελάτη και με διάφορα άλλα πλατύφυλλα είδη.

γ. Ζώνη δασών οξυάς ελάτης

Εμφανίζεται πάνω από την προηγούμενη ζώνη και φθάνει κοντά στα δασοόρια, σε υψόμετρο 1.800 μ. περίπου. Τα κυριότερα είδη που απαντώνται σε αυτή τη ζώνη είναι η υβριδογενής ελάτη (*Abies hybridogenus*), και η οξυά (*Fagus silvatica*).

δ. Ζώνη ψυχροβίων κωνοφόρων

Η ζώνη αυτή χαρακτηρίζεται από την παρουσία της λευκόδερμης πεύκης (*Pinus leucodermis*), η οποία ευρίσκεται σε αμιγή μορφή στην Τραπεζίτσα ενώ στην οροσειρά της Τύμφης σχηματίζει μικτές ενώσεις με την οξυά.

Η διάβρωση είναι μεγάλη κυρίως στα πιο άγονα τμήματα, όπου η δασοκάλυψη είναι μικρή, στις ισχυρές κλίσεις, πράγμα το οποίο συμβαίνει στην αλπική ζώνη.

Όσον αφορά τις πηγές, η από ασβεστόλιθο γεωλογική υποδομή της περιοχής έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση αυτών, κυρίως στα μικρότερα υψόμετρα, λόγω των ρωγμών που εμφανίζονται σε αυτό το πέτρωμα.

Αντίθετα όπου κυριαρχεί ο φλύσχης οι πηγές παρουσιάζονται σε μεγάλα υψόμετρα.

Γενικά όμως επειδή στη μεγαλύτερη έκταση της υπό μελέτη περιοχής κυριαρχεί ο ασβεστόλιθος, η ύπαρξη πηγαίων υδάτων στις μέσες και υψηλότερες περιοχές της χαράδρας είναι σπάνια.

Κατά συνέπεια καλό θα ήταν ο επισκέπτης, εφόσον δε γνωρίζει στο ικανοποιητικό βαθμό την περιοχή να προμηθευτεί νερό για την ατομική του χρήση.

Κλιματικές συνθήκες

Το κλίμα της περιοχής της χαράδρας Αώου ποικίλλει ανάλογα με το υψόμετρο. Προς τα χαμηλότερα αυτής, κατά μήκος του ποταμού Αώου, το κλίμα είναι υγρό μεσογειακό, ενώ ανεβαίνοντας προς τα υψηλότερα το κλίμα γίνεται ψυχρότερο.

Οι χιονοπτώσεις είναι έντονες κατά τους χειμερινούς μήνες και στην περιοχής με μεγάλο υψόμετρο παραμένουν καλυμμένες από τα μέσα Οκτωβρίου ως το Μάιο.

Παγετώνες παρατηρούνται στην περιοχή, στις πλαγιές της Γκαμήλας ιδιαίτερα δε στις βαθιές χαράδρες και πτυχώσεις του εδάφους. Στις